

Література

1. Апанасенко Г.Л., Науменко Р.Г. Физическое здоровье и максимальная аэробная способность индивида // Теория и практика физ. культуры. 1988, № 4, с. 29.
2. Крамской С.И., Зайцев В.П. Образ жизни и здоровье студентов: проблемы, анализ, опыт, рекомендации // Физическая культура и здоровье. – 2006. - №1(7). – С. 38 - 41.
3. Реалізація здорового способу життя: Монографія / За заг. ред. З. М. Лук'янченка, А. Матвєєва, А. Подольски, Ю. Шкрєбтія. – Дрогобич: КОЛО, 2007. – 620 с.

УДК 616.31 – 089+378. 147

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Іваницька О.С., Рыбалов О.В., Іваницький І.О.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

INTERACTIVE EDUCATIONAL METHODS AS THE CONDITION OF STUDENTS' EFFECTIVE COGNITIVE ACTIVITY

Ivanyts'ka O.S., Rybalov O.V., Ivanyts'ky I.O.

The Highest State Educational Establishment of Ukraine «The Ukrainian Medical Dental Academy», Poltava

У статті підкреслюється, що інтеграція України у світовий та європейський освітні простори вимагає модернізації української вищої освіти, вдосконалення методів та засобів навчання. Автори пов'язують підвищення ефективності пізнавальної діяльності студентів із широким застосуванням інтерактивних методів навчання в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Це досягається завдяки творчій співпраці викладача та студента, який отримує можливість повною мірою розкрити свої здібності й таланти.

Article postulates that Ukraine's integration into the World and European educational spaces demands the modernization of Ukrainian higher education as well as the improvement of methods and means of education. Authors link the increase of students' cognitive activity effectiveness with the wide implementation of interactive methods of education under the conditions of credit-modular system of educational process organization. It could be achieved by means of creative cooperation between instructor and student who gets the possibility to show all his or her abilities and talents.

Вступ. Сучасний світ характеризується посиленням інтеграційних процесів в усіх сферах суспільного життя, стрімким зближенням країн і континентів. В сфері освіти це особливо яскраво знайшло свій вияв у Болонському процесі, метою якого є формування в Європі єдиного освітнього та наукового простору. Чіткий орієнтир України на вибір європейського вектору розвитку робить абсолютно необхідною модернізацію вітчизняної вищої освіти, в тому числі медичної, на засадах Болонського процесу. Її пріоритетним завданням є забезпечення якості освіти, яка б відповідала вимогам прискореного розвитку суспільства в сучасних умовах. Вирішення цього завдання пов'язується із зміною самої філософії освітньої діяльності, переходом від колективної до індивідуальної форми навчання, перетворенням студента на рівноправного партнера викладача.

Основна частина. Досягнення високого рівня освіти можливе лише за умови використання ефективних методів навчальної діяльності, які б формували у студентів позитивні мотиви до навчання, розвивали їх пізнавальну активність, творчі здібності та самостійність. У найбільшій мірі цим завданням відповідають інтерактивні методи навчання.

Сучасна дидактика розглядає інтерактивні технології як різновид активних методів навчання [1]. Їх суть полягає у взаємодії викладача і студента, в результаті якої відбувається не просто передача певної суми знань тому, хто навчається, а розвиток його інтелектуального потенціалу, творчих

здібностей. За цих умов принципово змінюється роль викладача: з лектора-ретранслятора навчального матеріалу він перетворюється на помічника, консультанта студента у його самостійному навчальному та науковому пошуку. Така творча співпраця сприяє не лише професійному та особистісному зростанню студента, але й самовдосконаленню викладача.

Інтерактивні методи навчання дають змогу створити навчальне середовище, в якому теорія і практика засвоюються одночасно [2], що особливо важливо для майбутніх лікарів. Така організація навчання забезпечує його найкращі результати. Ще у 80-х роках минулого століття Національним тренінговим центром США були проведені дослідження, які встановили, що в результаті лише читання навчального матеріалу засвоюється лише його десята частина, 20% матеріалу запам'ятовується при використанні відео- та аудіосупроводу, безпосередня демонстрація викладачем дозволяє засвоїти 30%. Втім пізнавальна діяльність стає дійсно ефективною при самостійних практичних діях тих, хто навчається, (75%) і досягає максимуму тоді, коли вони навчають інших (90%) [3].

Перехід на інтерактивні технології навчання в умовах кредитно-модульної системи обумовлює докорінні зміни в організації навчального процесу, зокрема, зменшення кількості лекцій на користь практичних занять і, особливо, самостійної та індивідуально-консультативної роботи. При цьому спрямовуюча, пізнавальна, організаційна роль лекції має стати ще більшою. Така лекція повинна відійти від «класичної» форми з її досить слабким рівнем взаємодії зі слухачами і набуті інтерактивного характеру. Якщо у традиційній лекції використовують переважно роз'яснення, ілюстрацію, опис, наведення прикладів, то проблемна спрямована на науковий пошук істини спільними зусиллями викладача і студентів. Проблемна лекція спирається на логіку послідовно модельованих проблемних ситуацій шляхом постановки проблемних питань. Проблемне питання містить у собі діалектичне протиріччя і вимагає для його вирішення не відтворення відомих знань, а розмірковування, порівняння, пошуку вірної відповіді. Викладач повинен не тільки вирішити протиріччя, але й продемонструвати логіку та прийоми розумової діяльності. На проблемних лекціях слухачі знаходяться у постійному процесі «співмислення» з лектором. Результативність таких лекцій є набагато вищою, адже знання, засвоєні таким чином, стають справжнім надбанням студентів, краще запам'ятовуються та легко актуалізуються.

Звичайно, важко домогтись того, щоб кожна лекція була проблемною. Але на всіх без виключення лекціях потрібно налагоджувати зворотній зв'язок між викладачем і студентами, без чого активізація їх пізнавальної діяльності просто неможлива. Регулярні звернення лектора до аудиторії з питаннями, прохання спробувати пояснити чи ілюструвати теоретичні положення можуть перетворити традиційну лекцію у напружений інтерактивний процес.

Крім того, необхідно пам'ятати і те, що дійсно інтерактивною може бути лише емоційно насичена лекція, здатна передати слухачам глибоку зацікавленість викладача проблемою, захопленість своєю справою, викликати у студентів бажання наслідувати його у навчальній і професійній діяльності.

Ще більш широкі можливості для застосування інтерактивних технологій навчання надають практичні заняття, коли відбувається активна взаємодія всіх студентів, коли вони не тільки спостерігають, але й беруть безпосередню участь у тому, що відбувається. На клінічних кафедрах це набуває особливого значення. Практичні заняття дають можливість поєднати три види активності студентів: фізичну, соціальну, пізнавальну. Фізична активність виявляється в їх переміщенні в аудиторії чи клінічному залі, зміні робочого місця та виду діяльності, відпрацюванні практичних навичок на муляжах та фантомах тощо. Соціальна активність полягає в тому, що студенти самі ініціюють взаємодію один з одним та викладачем, ставлять питання, відповідають на них, обмінюються думками. Пізнавальна активність свій вияв знаходить у самостійному формулюванні студентом проблеми та визначенні шляхів її розв'язання.

До форм проведення практичних занять, які дозволяють забезпечити найвищий рівень взаємодії учасників навчального процесу, слід віднести такі, як рольова та ділова гра, «мозковий штурм», моделювання ситуації, робота в малих групах та інші. Їх ефективність полягає у створенні умов, максимально наближених до реальних, відпрацюванні професійних дій та практичних навичок, виробленні умінь самостійно приймати рішення, працювати в команді тощо. Таким чином, атмосфера співробітництва, взаємної підтримки та кооперації, що виникає у такій ситуації, сприяє більш глибокому й ґрунтовному засвоєнню навчального матеріалу.

Посиленню інтерактивного характеру як лекцій, так і практичних занять сприяє застосування комп'ютерних технологій. Так, мультимедійні презентації раціоналізують форму подання інформації, підвищують ступінь її наочності. Сучасні засоби мультимедіа надають великі можливості щодо

створення та редагування високоякісних відеофільмів та інтерактивних відеороликів, за допомогою яких студенти можуть знаходити необхідну інформацію.

Серед інтерактивних методів навчальної діяльності особливе місце по праву належить самостійній роботі студентів, значення якої в умовах кредитно-модульної системи ще більше зростає. З перших занять викладач має переконати студентів, що навчальний процес у вузі передбачає перед усім наполегливу самостійну роботу. При цьому така робота може виявитись результативною лише за умови ретельної розробки всіх складових методичного забезпечення дисципліни, а також постійного контролю за її ходом з боку викладача. Перевірка і оцінка самостійної роботи – це дієвий засіб налагодження тісної взаємодії між викладачем і студентом.

Основний напрям удосконалення засобів контролю, на нашу думку, пов'язаний із застосуванням тестування, яке дозволяє якісно й ефективно визначити рівень підготовленості студента. У педагогічній практиці використовуються такі основні типи тестових завдань, як «закриті» та «відкриті» питання, а також питання на встановлення відповідності та послідовності. Найпростішим є закритий тип тестів, який передбачає вибір із сукупності наведених відповідей правильної чи правильних. Інші типи є більш складними і потребують відчутних інтелектуальних зусиль. Поєднання різних типів тестових завдань для перевірки результатів засвоєння студентами навчального матеріалу спонукають їх до систематичних занять, посилюють мотивацію до навчання, роблять контроль (як поточний, так і підсумковий) більш об'єктивним.

Тестування варто проводити перед початком кожної нової теми для з'ясування готовності студентів до практичного заняття, а також після завершення вивчення теми або модуля для оцінки засвоєння знань. Після тестування доцільно здійснити короткий розбір тестових завдань: визначити правильні відповіді, розглянути аргументацію їх вибору, провести розбір найтиповіших помилок.

Необхідною формою допомоги викладача в організації самостійної роботи студентів, що посилює їх взаємодію, є проведення консультацій, під час яких студенти отримують відповіді на конкретні питання, пояснення теоретичних положень чи окремих аспектів їх практичного застосування. Консультації можуть бути індивідуальними або проводитись для групи студентів. Особливо слід відмітити роль індивідуальних консультацій у навчально-виховному процесі. Вони допомагають викладачеві краще вивчити студента, його інтереси, нахили, ступінь логічності мислення тощо. Це дозволяє значним чином індивідуалізувати навчальну діяльність, досягти її кращих результатів.

Ефективним засобом стимулювання плідної взаємодії викладача і студентів є залучення їх до участі у діяльності наукового студентського товариства, наукових гуртків кафедр, проблем груп. Проведення наукових досліджень, підготовка доповідей та виступів на студентських наукових та навчальних конференціях сприяють поглибленню інтересу студентів до самостійної творчої діяльності, розвитку наукового мислення.

Висновки. В умовах реформування української вищої освіти, зокрема медичної, на принципах Болонського процесу перехід на інтерактивні технології та методи навчання стає особливо актуальним і необхідним. Взаємодія між студентами, з одного боку, та викладачем і студентами, з іншого, є найбільш привабливою для студентів, адже завдяки цьому вони перетворюються на партнерів у складному процесі пізнання, формуванні їх як професіоналів. Інтерактивні методи дозволяють значно підвищити рівень зацікавленості студентів, усвідомити власні здібності й уміння, активізувати їх пізнавальну діяльність, розвиток клінічного мислення, засвоєння практичних навичок.

Література:

1. Волосяк М. Інтерактивні форми роботи на уроці / М. Волосяк // Управління школою: науково-методичний журнал. – 2006. – №16-18. – С.70-78.
2. Старинська О. Розвиток інтелектуальної ініціативи засобами інтерактивного навчання / О. Старинська // Рідна школа. – 2006. – №6. – С.40.
3. Іванов Ю. Особливості та переваги інтерактивних форм навчання / Ю. Іванов // Матеріали XXXII міжнародної науково-методичної конференції «Якість вищої освіти: інтерактивні методи спільної навчальної діяльності викладачів і студентів», 29-30 березня 2007 року. – Ч. I. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2007. – С. 145.